

Timo Reiman

JÄÄTMEHOOLDUS VASKRÄÄMA KÜLAS

LÕPUTÖÖ

Arhitektuuri ja keskkonnatehnika teaduskond
Tehnoökoloogia eriala

Tallinn 2015

SISUKORD

SISSEJUHATUS.....	4
1. SEADUSANDLUS	5
1.1. Korraldatud jäätmevedu	5
1.2. Korraldatud jäätmeveoga liitumine	6
1.3. Korraldatud jäätmeveo tingimused ja põhimõtted.....	7
1.4. Paikuse valla jäätmekava.....	7
1.5. Jäätmehoolduseeskiri.....	9
1.5.1. Korraldatud jäätmeveo kohustuslikkus ja sellele üleminek	9
2. VASKRÄÄMA KÜLA	11
2.1. Praegune jäätmekäitlus	13
3. UURING VASKRÄÄMA KÜLAS	14
3.1. Tulemuste analüüs	14
3.2. Järeldused	21
3.3. Probleemid korraldatud jäätmeveoga	21
3.4. Parendus-ettepanekud	23
KOKKUVÕTE.....	26
SUMMARY	28
VIIDATUD ALLIKAD.....	30
Lisad	32
Lisa 1. Jäätmekäitlusteenuse hinnakiri Surju-Tori-Paikuse-Tahkuranna-Sindi.....	32
Lisa 2. Ragn-Sells AS info korraldatud jäätmeveo kohta Surju-Tori-Paikuse-Tahkuranna-Sindi	34
Lisa 3. Paikuse Vallavalitsus taotlus korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemiseks	36

SISSEJUHATUS

Eestis võeti 2004. aastal vastu jäätmeseadus, mis võimaldab kehtestada korraldatud jäätmeveo ehk kohalikul omavalitsusel on õigus kohustada igat selle valla kinnistu omanikku, oma tekitatud tavajäätmeid käitlejale üle andma sellisel viisil, kus ära veo korraldab selleks ainuõiguse saanud jäätmevedaja. Seega nüüd (2015 a.) on sobiv aeg uurida kuidas Vaskräama kodanikud selle vastu võtnud on, kas see toimib või ei, millised on kasutegurid, mis on paremaks muutunud, milliseid probleeme selle jäätmeseaduse punktiga seotud on jne. Uurimustöö teema on tänapäeval aktuaalne ja oluline ning jäätmehoolduse valdkond areneb pidevalt. See omakorda võimaldab autoril pakkuda välja lahendusi või soovitusi selle korralduse edendamiseks. Eelolevad väited osutusid autorile veenvaks, teema valikut tehes. Käesoleva uurimustöö objektiks on Vaskräama küla, seetõttu ei kajasta see endas terve Eesti üldist jäätmekäitlus olukorda.

Töö Eesmärk on uurida külas korraldatud jäätmeveo raames rakendatud meetodeid ja nende toimimist. Küla valikul on lähtutud autori elukohast ja teadmistest, mis võiksid tulla kasuks uurimustöö läbiviimisel.

Vaskräama küla-, asub Pärnumaal Paikuse vallas. Kuna autori alaliseks elukohaks on Pärnu linn siis Vaskräama küla kasuks otsustades ongi see põhiline, et küla asukoht on Pärnu linnale üsna lähedal ning lisaks on lootused abi saada sealselt autori pooltelt tuttavalt, kes küla elanikega kontakti saamise lihtsamaks teeb.

Et jäätmekäitlusest ülevaade saada, viidi külas läbi küsitlus-uuring, eesmärgiga välja selgitada hetke-olukord ja seotus korraldatud jäätmeveoga ning siis saadud tulemusi lõputöö põhiosas analüüsida. Korraldatud jäätmevedu, üldiste arusaamade järgi, loodi selleks, et muuta Eesti keskkond jäätme vabamaks ja et väheneks peremeheta jäätmete osakaal. Kui inimesed on kohustatud niikuinii jäätmete ära-veo eest maksma, siis ei teki neil enam soovi enda tekitatud jäätmeid põletada ega metsa alla ladustada ja seeläbi on võimalik astuda samm edasi terve Eestimaa puhtama keskkonna suunas.

1. SEADUSANDLUS

1.1. Korraldatud jäätmevedu

Aasta 2004. 1. mai jõustus Eestis jäätmeseadus, mis sätestas kohustuse kohalikele omavalitsustele korraldada olmejäätmete vedu oma haldusterritooriumil. Põhieesmärgiks korraldatud jäätmeveol on hoida keskkonda ning kaasata kõik jäätmetekitajad jäätmekäitlusesse, kaasaarvatud need kes sinnamaani olid oma jäätmeid ise käidelnud. Seega ei peaks enam kellelgi tekkima vajadust näiteks oma jäätmeid metsa alla viia või neid põletada. Korraldatud jäätmevedu peaks andma igaühele kindluse, et tema jäätmed käideldakse võimalikult keskkonnahoidlikult ja parima hinnaga. [1]

Jäätmeseaduse peatükk 4 kohaselt on korraldatud jäätmevedu olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohale või kohtadesse kohaliku omavalitsuse üksuse valitud ettevõtja poolt. Kohaliku omavalitsuse üksus korraldab oma haldusterritooriumil olmejäätmete, eelkõige prügi ehk segaolmejäätmete, nende sortimisjääkide ja olmejäätmete tekkekohas liigiti kogumisel tekkinud jäätmeliikide kogumise ja veo. Kohaliku omavalitsuse üksus võib jätta jäätmeveo korraldamata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitsevajadus. Jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu, veopiirkonnad, vedamise sagedus ja aeg ning jäätmeveo teenustasu suuruse määramise kord kehtestatakse valla- või linnavolikogu määrusega. [2]

Korraldatud jäätmeveo teenuse osutaja leidmiseks tuleb kohalikul omavalitsusel iseseisvalt või koostöös teiste kohalike omavalitsustega koostada riigihange. Samas võivad mitu kohaliku omavalitsust teha omavahel koostööd ning moodustada seeläbi ühise veopiirkonna. [2]

Korraldatud jäätmeveo hankedokumentides määratakse muu hulgas alljärgnevad tingimused:

1. Veopiirkond;
2. Veetavad jäätmeliigid;
3. Eeldatavad jäätmekogused;

4. Jäätmekäitluskoht;
5. Hankelepingu kestus;
6. Veotingimused – veo sagedus, aeg ja tehnilised tingimused;
7. Toimingud, mille eest jäätmevedaja võtab teenustasu;
8. Veopiirkonnas asuvate ühepereelamute ja mitme korteriga elamute arv ning korterite arv mitme korteriga elamutes. Veopiirkond määratakse kohaliku omavalitsuse volikogu poolt, lähtudes eeldatavatest jäätmekogustest, hoonestusest ning teede- ja tänavatevõrgu eripärast. [2]

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatakse:

1. Kodumajapidamises tekkivad olmejäätmed,
2. Kaubanduses, teeninduses ja kontoris tekkivad ning koostiselt ja omadustelt olmejäätmetega samalaadsed jäätmed,
3. Olmejäätmetest eraldi ehk liigiti kogutav vanapaber ja papp (v.a. ettevõtete pakendi ja tootmisjäätmed),
4. Biolagunevad jäätmed (nt köögi- ja sööklajajäätmed),
5. Suurjäätmed (nt vanamööbel). [1]

Korraldatud jäätmeveoga ei hõlmata:

1. Liigiti kogutavad pakendijäätmed (nt joogitaara),
2. Ehitus- ja lammutusjäätmed,
3. Aia- ja haljastusjäätmed (nt puuoksad, puulehed) vedeljäätmed,
4. Ohtlikud jäätmed (nt värvid, ravimid, patareid),
5. Elektroonikajäätmed (nt külmkapp, pesumasin),
6. Tänavapühkimise, ühistranspordipeatustes, jm avalikes randades, avalikel üritustel, parkides, kalmistutel tekkivad jäätmed,
7. Jäätmeluba või kompleksluba omava ettevõtte jäätmed. [1]

1.2. Korraldatud jäätmeveoga liitumine

Jäätmevaldaja loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevaldaja on korraldatud jäätmeveoga liitunud alates kohaliku omavalitsuse üksuse korraldatud jäätmeveo jäätmeloa kehtima hakkamisest. Kohalikel omavalitsustel on kohustus informeerida kirjalikult jäätmevaldajat sellest päevast, mil ta on liitunud korraldatud jäätmeveoga.

Kui kohalik omavalitsus veendub, et kinnistul ei elata ega seda kasutada on tal õigus jäätmevaldaja erandkorras vabastada korraldatud jäätmeveo liitumisest teatud tähtajaks. Vabastuse saamiseks tuleb kinnistu omanikel esitada kirjalik kinnitus, et kinnistul ei ole aasta kestel elatud või kinnistut pole kasutatud. Kui määratud tähtaegadeks kinnitust kohalikele omavalitsustele ei tule, loetakse kinnistu omanikud korraldatud jäätmeveoga liitunuks. [2]

1.3. Korraldatud jäätmeveo tingimused ja põhimõtted

Korraldatud jäätmeveo tingimusi ja põhimõtteid kirjeldatakse alljärgnevalt:

1. Jäätmete väljaveo sagedus: sätestavad kohaliku omavalitsuse õigusaktid; tühjendussagedus peab olema selline, mis väldiks ebameeldiva lõhna ja kahjurite tekke.
2. Jäätmeveo lepingu tingimused: lähtutakse jäätmeseadusest, jäätmehoolduseeskirjast, lepingutest jäätmevaldaja ja jäätmevedaja vahel, ja muudest õigusaktidest, mis puudutavad korraldatud jäätmevedu.
3. Jäätmete väljaveo graafik: määratakse lepingus, mis on sõlmitud jäätmevaldaja ja vedaja vahel; ei või toimuda harvem kui sätestab kohaliku omavalitsuse poolt kehtestatud miinimum veosagedus.
4. Jäätmete kogumisel kasutatavad konteinerid: sobivad 80-4500-liitrised standardsed konteinerid, mida on võimalik tühjendada nüüdisaegsete jäätmeveokitega. Eramajade tarbeks soovitatakse kasutada 140- ja 240-liitriseid plastkonteinerid.
5. Konteinerite kasutamine ja paiknemine veopäeval: konteinerid peavad olema paigutatud neid tühjendava jäätmeveokiga samale tasandile ja kõva kattega alusele (asfalt, betoon, kivi parkett). Vaskrääma külas pole see nõue täidetud. Konteinerid asetsevad sõidutee ääres pehmemal pinnasel. Teadaolevat selline olukord probleeme ei ole põhjustanud.
6. Jäätmete kogumise meelepea: olmejäätmete konteinerisse on keelatud panna kuuma tuhka, ohtlike jäätmeid, käimlajäätmeid, kogumiskaevude setteid, nakkust tekitavaid ja bioloogilisi jäätmeid, ehitus- ja lammutusjäätmeid; et jäätmed ei levitaks ebameeldivat lõhna, ei ohustaks tervist ega määriks konteinerit, peab jäätmed enne konteineri viskamist, vajaduse korral sulgema plastkotti ja konteineri kaas peab olema suletud. [1]

1.4. Paikuse valla jäätmekava

Jäätmekava on koostatud aastateks 2010-2014 [3]. See tähendab, et dokument hetkel (2015 a) ametlikult ei kehti, kuid üldpilt jäätmekavast on võimalik.

Vaskrääma küla asub Paikuse valla territooriumil. Tori, Tahkuranna, Surju ja Paikuse valla ning Sindi linnale on koostatud ühine jäätmekava. Nimetatud valdadel on ühine korraldatud jäätmeveo piirkond ja ühine jäätmeveo teenuse osutaja. Korraldatud jäätmeveoga on hõlmatud segaolmejäätmed, paber ja kartong, klaas, plastid, metallid ja suurjäätmed. Kõik piirkonna jäätmed käideldakse OÜ Paikre prügilas ja Paikre sorteerimisjaamas. [3]

Jäätmekavas on toodud välja olulisemad probleemid: kõikides piirkondades ei ole rakendatud korraldatud jäätmevedu (ei kehti Vaskrääma küla kohta), liigiti kogutud jäätmete üleandmisvõimalusi on vähe, elanikkonna keskkonnateadlikkus on madal, keskkonnajärelevalve on puudulik. Kohalikud omavalitsused on püstitanud eesmärgid nende probleemide lahendamiseks: tahetakse vältida jäätmeteket, kui võimalik, vähendada tekkivaid jäätmekoguseid ja nende ohtlikkust, taaskasutada jäätmeid võimalikult suures ulatuses, vähendada ladestavate jäätmete koguseid ja ohtlikust keskkonnale. Püstitatud on olulisemad tegevussuunad jäätmehoolduse arendamisel piirkonnas: soovitakse tõsta elanike keskkonnateadlikkust, laiendada liigiti kogutud jäätmete üleandmisvõimalusi, korraldada paremat keskkonnajärelevalvet ja teha koostööd omavalitsuste vahel. [3]

Piirkonnas on paljud majapidamised suvilad kus aastaringselt jäätmeid ei tekitata, kuid suve perioodidel jäätmeid tekitatakse. Paremal juhul viivad inimesed ise oma jäätmed prügilasse, kuid enamikkel juhtudel jäätmed kas põletatakse või viiakse metsa alla. Sellest tulenevalt on üheks jäätmekava eesmärgiks kõik jäätmetekitajad liita korraldatud jäätmeveoga. [3]

Autorile tundub, et Vaskrääma külas on mõningad eesmärgid juba saavutatud tänu korraldatud jäätmeveo kehtestamisele. See korraldus on tõstnud elanike keskkonnateadlikkust, jäätmete üleandmist, sorteerimist ja üleüldist jäätmete paremat käitlemist, sest on teada, et varasemalt elanikud suuremas osas põletasid, matsid maha või viskasid ära oma tekitatud jäätmed keskkonda.

Vaskrääma külas on rakendatud korraldatud jäätmevedu kõikidele kinnistu omanikele. Kinnistut ajutiselt kasutaval inimesel on õigus taotleda vabastus jäätmeveost kuni kolmeks aastaks. Sellisel juhul tuleks piirkonnas teostada kõrgendatud keskkonnajärelevalvet, vältimaks jäätmete ebasobilikku käitlemist. Kokkuvõtvalt korrastab jäätmekavas toodud tegevuste elluviimine jäätmehooldust piirkonna valdades ning võimaldab parema ülevaate jäätmekäitlusest, nende sortimisest, üleandmisest ja parendab inimeste suhtumist jäätmetesse, et oleks tagatud piirkonnas meeldiv elukeskkond ja säiliks säästev areng. [3]

1.5. Jäätmehoolduseeskiri

Paikuse valla jäätmehoolduseeskiri võeti vastu 2010. aastal, Jõustus kuupäeval 1.06.2010 ning on hetkel kehtiv. Vahepeal dokumenti uuendatud ei ole. [4]

Jäätmehoolduseeskiri on leitav Paikuse valla kodulehelt dokumendi kujul, õigusaktide alt. [5]

Jäätmehoolduseeskirja eesmärk on: puhta ja tervisliku elukeskkonna säilitamine vallas, jäätmete ohtlikkuse ja koguste vähendamine ning jäätmete liigiti kogumise ja taaskasutamise soodustamine. Jäätmete nõuetekohase käitlemise eest vastutab jäätmevaldaja või kinnistu omanik kus jäätmeid tekib. [4]

Jäätmehooldus eeskirjas on kirjeldatud:

1. Jäätmevaldaja kohustused: Jäätmevaldaja ja territooriumi haldaja on kohustatud koguma oma kinnistul tekkivaid jäätmeid ning teavitama kinnistul elavaid ja töötavaid inimesi kogumise korraldusest ja sorteerimistest, omama või rentima kogumiskonteineri ja käitlema jäätmeid vastavalt jäätmehoolduseeskirjale. [4]
2. Jäätmete sorteerimise üldnõuded sätestavad, et jäätmetekitaja peab liigiti koguma ja sorteerima jäätmeliike: paber ja papp, pakendid, ohtlikud jäätmed, biolagunevad aia- ja haljastusjäätmed, probleemtoodete jäätmed, sealhulgas romusõidukid ja nende osad, kaasa arvatud vanarehvid, elektroonikaromud ja nende osad, patareid ja akud, põlevjäätmed, sealhulgas puit, plastid, suurjäätmed, metallid. [4]
3. Läheduse põhimõtte jäätmekäitluses, see tähendab, et jäätmed käideldaks võimalikult lähedal nende tekkekohale [4]. Selle põhjal käideldakse Vaskräama küla jäätmed OÜ Paikre prügilas või sorteerimisjaamas kuna see ettevõtte asub külale kõige lähemal.

1.5.1. Korraldatud jäätmeveo kohustuslikkus ja sellele üleminek

Korraldatud jäätmeveoga liitumine on kohustuslik kõikidele jäätmevaldajatele valla haldusterritooriumil. Korraldatud jäätmeveoga liitumise kohustusest on jäätmeseaduse § 69 lg 41 alusel vabastatud isikud, kellel on jäätmeluba või kompleksluba. Korraldatud jäätmeveoga ei ole hõlmatud avalike üritustega seotud, ühistranspordipeatustes, tänavatel, avalikes parkides, kalmistutel ning haljasaladel paiknevate jäätmekonteinerite tühjendamine. Valla jäätmevaldaja loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses veopiirkonnas sõltumata sellest, kas ta on sõlminud jäätmeveolepingu konkursi korras valitud jäätmevedajaga või ei ole seda

teinud. Vallavalitsus võib erandkorras teatud tähtjaks lugeda jäätmevaldaja korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks jäätmevaldaja poolt vallavalitsusele esitatud kirjaliku põhjendatud avalduse alusel. [4]

Jäätmehoolduseeskirja olulisemad peatükid:

1. Jäätmete kogumine ja üleandmine: tuleb kasutada jäätmehoolduseeskirja nõuetele vastavaid konteinereid, mis võivad olla 80-800 liitrised ja mida on võimalik tühjendada tõstemehhanismiga, konteineritesse võib koguda vaid segaolmejäätmeid ja parimal juhul vaid selliseid olmejäätmeid mida pole võimalik sorteerida. [4]
2. Korraldatud jäätmeveoga hõlmamata jäätmete käitlemine: on üldiselt jäätmed mida peab sorteerima, neid tuleb koguda tavajäätmetest eraldi ning viia käitluskohta (OÜ Paikre prügila või sorteerimisjaam). Näiteks pakendijäätmed, ohtlikud jäätmed, suurjäätmed, probleemtooted, vanametall ja metalli jäätmed, biolagunevad jäätmed, loomsed jäätmed. [4]
3. Jäätmete vedu ja jäätmekäitus: korraldatud jäätmeveo korral kogub segaolmejäätmed ning paberi ja papi korraldatud jäätmeveo piirkonnas ja veab jäätmekäitluskohta konkursi korras valitud jäätmekäitlusettevõtte, teiste jäätmete puhul, peab jäätmeveo jäätmevaldaja ise korraldama. [4]

Jäätmehoolduseeskiri annab Paikuse valla territooriumil elavale kinnistu omanikule põhjaliku ülevaate ja info kõigest mida vaja teada jäätmete käitlemisest, sortimisest ja jäätmete üleandmisest. [4]

2. VASKRÄÄMA KÜLA

Vaskrääma küla asub Pärnumaal, Paikuse vallas, Lähkma ja Vaskjõe orus, mis on 4,5 kilomeetrit pikk ja 1,5 kilomeetrit lai. Küla elanike arv oli 01.01.2015 aasta seisuga 86 inimest. Tabelist 1 on näha, et Vaskrääma küla rahvaarv pole viimaste aastate jooksul märkimisväärselt muutunud. Küll aga on kogu Paikuse valla rahvastik viimaste aastate jooksul langeval trendil, mille peamised põhjused on inimeste elukoha muutused ning väljaränne, kuigi sündivuste arv ületab surmade oma. [6], [7]

Tabel 1

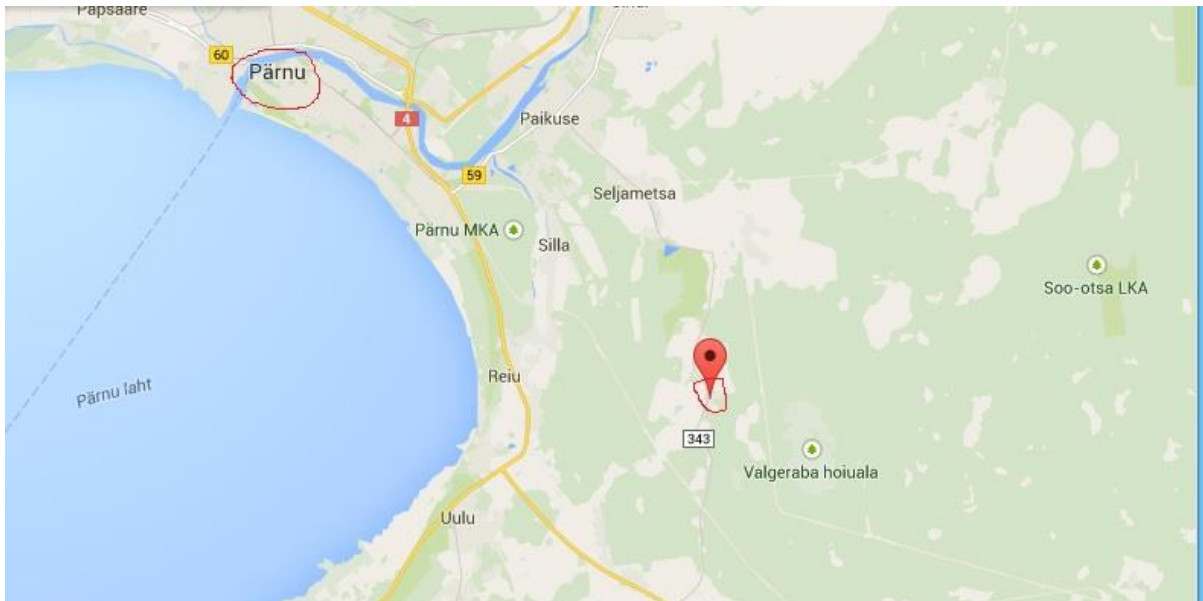
Paikuse valla rahvaloenduse andmed 01.01.2011-01.01.2015 [7]

Asula nimi	Elanike arv 01.01.2011	Elanike arv 01.01.2012	Elanike arv 01.01.2013	Elanike arv 01.01.2014	Elanike arv 01.01.2015
Paikuse	2614	3047*	3021	2936	2902
Silla	710	328*	332	340	354
Seljametsa	298	294	297	290	279
Tammuru	158	157	166	151	139
Vaskrääma	85	88	88	91	86
Põlendmaa	42	44	44	47	45
Kokku	3907	3958	3988	3877	3832
*Toimus Paikuse alevi ja Silla küla piiride muudatus					

Vaskrääma küla kaugus Pärnu linnast on 20 kilomeetrit ehk umbes pooletunnise autosõidu kaugusel (Joonis 1). [8]

Küla tekkis 19. sajandi paiku, kui Surju mõisa maadele ehitati Waldhof ehk Metsamõis. Paikuse valla viie küla hulgast on Vaskrääma üks väiksemaid ja elanike keskmine vanus jääb 36 aasta piiridesse. Külas ei ole ühtegi korterelamut ning Paikuse vallavalitsuse andmetel on seal 32 majapidamist, neist kaks on tootmistalud: Tolli talu tegeleb loomakasvatusega ja Suurekase talu

kartuli ja teraviljakasvatusega. Majapidamiste arvust osa on suvilad või hobimajad (kokku umbes 10) kus alalisi elanikke ei ela. Vaskrääma küla võib iseloomustada kui tüüpilist Eesti väikeasulat mis 1900- aastatel õitses kolhooside ja raudtee liikluse näol kuid nüüdseks on vaikselt hääbunud. Külas on soojadel aastaaegadel palju rohelist ja taimkooslust ning kui küla läbivat peateed sõita võib märgata vaid üksikuid maju kuskil kauges roheluses. Külas puuduvad suuremad ettevõtted ja on üsna vaikne. Tõestuseks, et külaelu on tunduvalt vähenenud on veel faktid, et alates 1990-ndatest aastatest suleti küla kauplus ja raamatukogu ning Vaskräämat läbiv raudteeliin. [6]

Joonis 1. Vaskrääma küla asukoha kaart [12]

Tulenevalt seadusandlusest on külavanema ülesanneteks esindada küla, näidata üles aktiivsust külas ühistegevuse organiseerimisel, toetada külaelanike omaalgatusvõimet ja ärgitada külaelanikke koostööle, kutsuda vähemalt üks kord aastas kokku küla üldkoosolek ja anda aru külaelanikele oma tegevuse kohta külavanemana, edastama külaelanikele vallavalitsusest ja mujalt saadud küla puudutavat informatsiooni, aidata organiseerida õnnetusjuhtumite ja eriolukordade lahendamist, tagada küla puudutava dokumentatsiooni säilimise. Alates 2000-ndest aastast on Vaskrääma külavanemaks Arvo Lorents [6]. [9]

Jäätmekäitlust organiseerib külas Paikuse valla keskkonnaspetsialist [10]. Tema koostab jäätmekäitlusega seonduvaid dokumente. Vaatab üle avaldused ja kinnitab taotlused, mis on esitatud sooviga saada vabastus jäätmeveo liitumisest. Koostab hanke jäätmevedaja leidmiseks.

Korraldab oma haldusterritooriumil jäätmealast teavitust, selgitust ja kasvatustööd ning teeb koostöös teiste omavalitsustega, keskkonnaametiga ning jäätmekäitlejatega.

2.1. Praegune jäätmekäitlus

Vaskrääma küla veopiirkonnas veab jäätmeid ainuõigusega ettevõtte Ragn-Sells AS. Ragn-Sells kodulehel oleva info põhjal veavad nemad korraldatud jäätmeveo raames Surju, Tori, Paikuse, Tahkuranna ja Sindi piirkondades jäätmeid, perioodil 01.03.2013 – 29.02.2016. [11]

Teised jäätmeveofirmad võivad määratud piirkonnas vedada ainult neid jäätmeliike mis pole hõlmatud korraldatud jäätmeveoga (näiteks pakendijäätmed või ehitus ja lammutuspraht) [12]. Eraldi tuleb koguda ohtlike jäätmeid tekkekohas. Valla jäätmehoolduseeskiri sätestab, et kodumajapidamises tekkinud ohtlikud jäätmed (õlid, õlifiltrid, ravimid, päevavalguslambid, patareid, akumulaatorid, värvid, lakid, lahustid jms) tuleb viia lähimasse kogumispunkti, OÜ Paikre prügilasse või sorteerimisjaama või anda ära ohtlike jäätmete kogumisringil. [4]

Jäätmekava põhjal on Paikuse vallas ohtlike jäätmete vedajaks ettevõtte EcoPro AS ja Kesto OÜ [3]. Vaskräämas toimub ohtlikke jäätmete kogumisring tavaliselt sügiseti, selle toimumisest antakse teada valla lehes, kus avaldatakse ajagraafik koos kogumiskohtadega. Eelnevatel aastatel on kogutud ohtlikud jäätmed Vaskrääma bussipeatusest. [13]

Vaskräämas veab jäätmeveo firma kõikide elanike tekkinud segaolmejäätmed üks kord kvartalis. Vajadusel on võimalik tellida graafikuväline tühjendus Ragn-Sellsist, teenusetasu sõltub konteineri mahust (Lisa 1), [14]. Ragn-Sells AS kodulehelt on leitav kokkuvõtlik info, mida on vajalik teada, selle piirkonna korraldatud jäätmeveost: kelle poole pöörduda jäätmeveost ajutise vabastuse saamiseks, nõutud tühjendussagedused, omavalitsuste ja sealsete kontaktide andmed ja hinnakiri (Lisa 2). [11]

3. UURING VASKRÄÄMA KÜLAS

Uuring teostati Vaskrääma külas 14.11.2014 kuni 13.02.2015. Uuringu eesmärgiks on uurida ning analüüsida Vaskrääma külas korraldatud jäätmevedu, kuidas see toimib, millised on probleemid ja milliseid soovitusi on võimalik selle põhjal teha.

Uuringu läbiviimise meetodiks valiti kohtumine inimestega, ehk autor külastab kõiki küla majapidamisi. Seega jääb loota elanike vastutulelikkusele ning nende kohal viibimisele. Küla elanikega parema kontakti ja usalduse loomiseks on autoril tugiisikuks külas elav tuttav. 14.11.2014 on läbikäidud kõik majapidamised kus alaliste elanike olemasolu on kindel ja kuhu vähegi ligipääs on olnud võimalik. Sel kuupäeval oldi nõus vastama autori poolt esitatud küsimustele kolmeteistkümnes majapidamises, otseselt keelduti küsimustele vastamast ainult kahes majapidamises, ülejäänud majapidamised olid sellel päeval tühjad. Siinjuures olgu öeldud, et Vaskrääma külas on valla andmetel kokku 32 majapidamist [6]. Edaspidi saadi täiendavad vastused kuuest majapidamisest, kes esimesel külastusel ei olnud kättesaadavad. Külas elavale tuttavale jäeti uuringu küsitluse ankeedid, palvega võimaluse korral ülejäänud küla elanikke vastused saada. Lõppkokkuvõttes on küsitletud Vaskrääma külas 19 majapidamist.

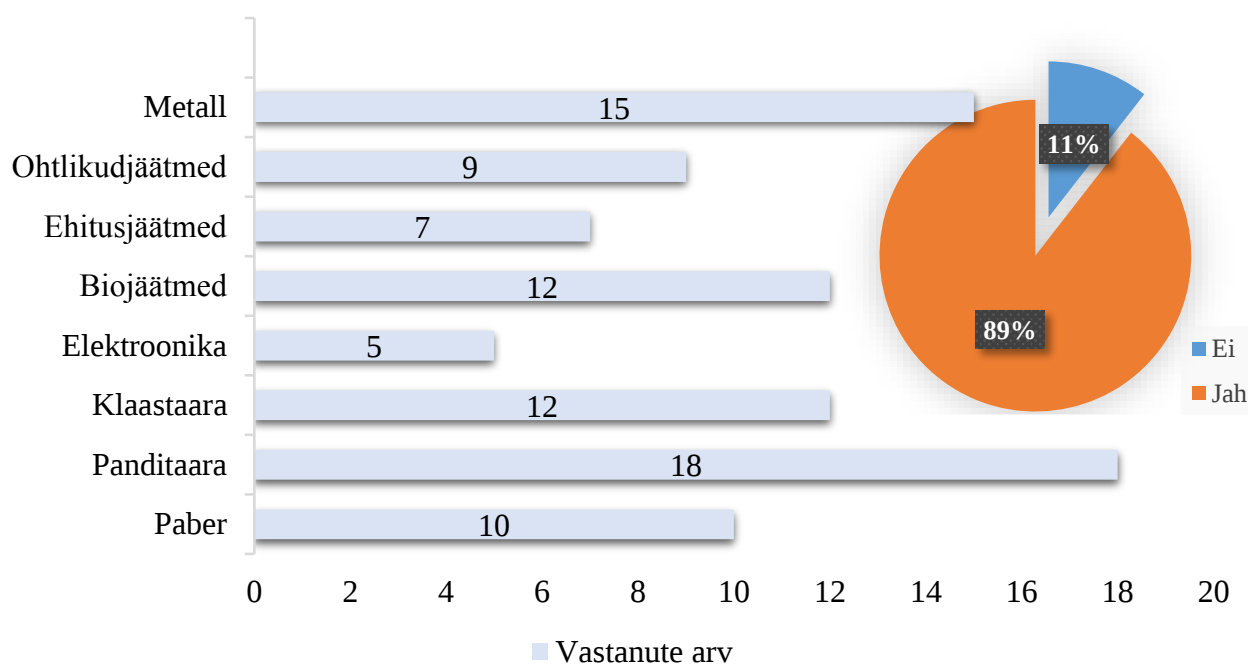
Küsitlusankeet on kokku pandud neljateistkümnest küsimusest, mis peaks kokkuvõttes andma vastuse uurimustöö teemale. Nimelt kuidas toimib korraldatud jäätmevedu Vaskrääma külas.

3.1. Tulemuste analüüs

Küsimusele kas olete rahul jäätmete äraandmise võimalustega oma valla territooriumil vastasid kõik küsitletud elanikud, et nad on rahul praeguse olukorraga. Põhjendustena toetuti üleüldisele rahulolule ja märkimisväärsete probleemide puudumisele.

Küsimusele kas sorteerite jäätmeid, vastati jah seitsmeteistkümnes majapidamises ja kahes elamus ei (Joonis 2).

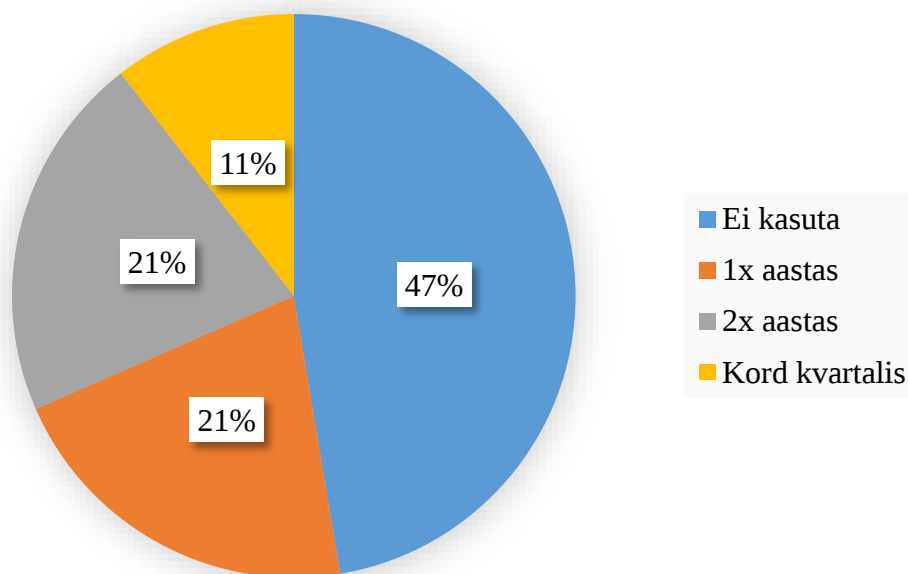
Küsimusele milliseid jäätmeid sorteerite, vastasid põhimõtteliselt kõik kes jäätmeid sorteerivad, et sorteerivad välja panditaara kuna seda liiki jäätmetel on rahaline pandiväärtus. Enamus (15 majapidamist) sorteerib metallijäätmeid kuna nende eest makstakse vastavalt metalli liigile, tonni järgi. Paljud (12 majapidamist) sorteerivad välja klaasi ja biojäätmed. Üheksas kohas eraldatakse jäätmete hulgast ka ohtlikud jäätmed ja juba vähem (seitse ja viis majapidamist) sorteerivad ehitus ning elektroonika jäätmeid (Joonis 2) seetõttu, et Paikuse valla jäätmehoolduseeskiri nõuab nende jäätmete liigiti kogumist [4].

Joonis 2. Küsimus kas sorteerite jäätmeid ja milliseid jäätmeid sorteerite

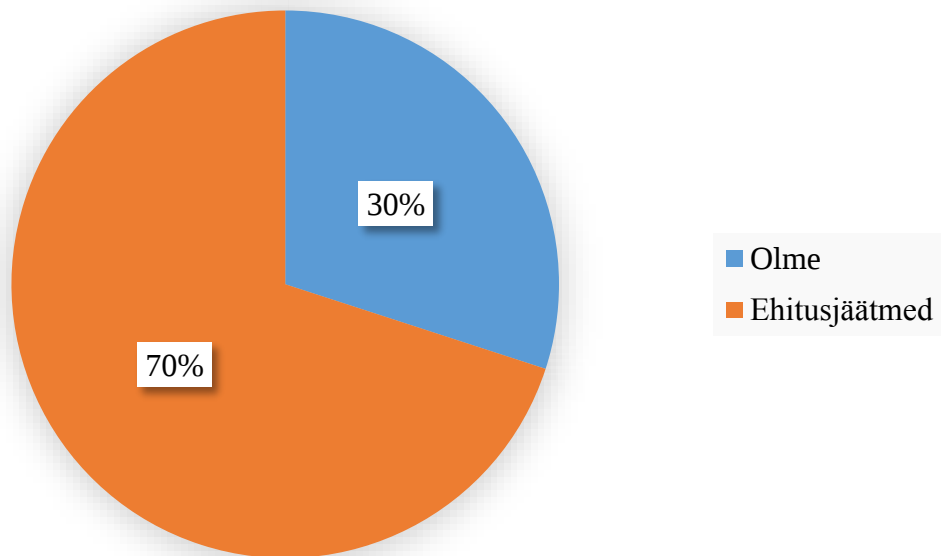
Küsimusele, mis jäätmeid panete tavaliselt prügikonteinerisse mida jäätmevedaja tühjendab, vastati majapidamistes, et panevad konteinerisse olmejäätmeid, klaas ja klaastaarat, pakendeid, mähkmeid, konservikarpe ja plastikut. Kahes majapidamises polnud jäätmekonteinerit, enamasti on neil juhtudel tegu suvilatega. Küsitlus päeval õnnestus kohtuda suvila omanikuga kes seal toimetamas oli. Kuna tema suvilas alaliselt ei ela, siis on temale väljastatud korraldatud jäätmeveost vabastus tõend mida saab taotleda Paikuse vallavalitsusest. Ühel majapidamisel puudub jäätmekonteiner seetõttu, et prügiauto ei pääse krundile ligi ning läbi vaidluste jäätmevedajaga on temale samuti väljastatud tõend korraldatud jäätmeveost vabastuseks. Enda sõnul viib ta ise tekkinud jäätmed suhteliselt lähedal asuvasse prügilasse (OÜ Paikre), vastavalt vajadusele ja tavaliselt kord kvartalis.

Küsimusele kui tihti kasutate jäätmejaama või prügilat vastasid peaaegu pooled (üheksa maja), et ei kasuta prügilat ega jäätmejaama kuna kõik nende tekitatud jäätmed viiakse ära korraldatud jäätmeveo raames, see tähendab, et elanikud koguvad kõik tekkinud jäätmed oma kinnistu piiril konteinerisse, mida tühjendab jäätmeveo firma ja seetõttu ei ole neil vajadust prügilat ega jäätmejaama kasutada. Neljas kohas külastatakse kaks korda aastas prügilat, neli majapidamist kasutab üks kord aastas prügila teenuseid ning kahes elamus kasutatakse ise prügilat kord kvartalis (Joonis 3).

Joonis 3. Küsimus kui tihti kasutate jäätmejaama või prügilat

Küsimusele kui kasutate jäätmejaama/prügilat, siis mida sinna põhiliselt viiete, vastasid osad, et kasutavad vajadusel Paikre prügilat mis omakorda ühildub selle piirkonna jäätmekavaga, vihjates läheduse printsiibile. Väikese arusaamatuse põhjustasid algselt eraldi seisvad küsimused, täpsemalt neis sisaldunud sõnad, jäätmejaam ning prügila. Neil sõnadel ei osatud suures osas vahet teha. Kui küla elanikel tekib vajadus jäätmeid omal käel ära viia, kasutatakse selleks lähedal asuvat Paikre prügilat. Enamasti viiakse näiteks jäätmed mis ei kuulu ära veole korraldatud jäätmeveo raames, probleemtooted (patareid, akud), ohtlikud jäätmed (värvid, õlid), suurjäätmed (mööbel, santehnika) jne. [4]. Need kes prügilat/jäätmejaama kasutavad, viivad sinna suuremas osas ehitusjäätmeid. Ehitusjäätmete liigiti kogumise eesmärk on nende taaskasutamine ja ohtlike jäätmete eraldamine ning neid ei ole võimalik mujale viia [4]. Teise variandina viiakse mõningaid olmejäätmeid nagu paber ja plastik (Joonis 4).

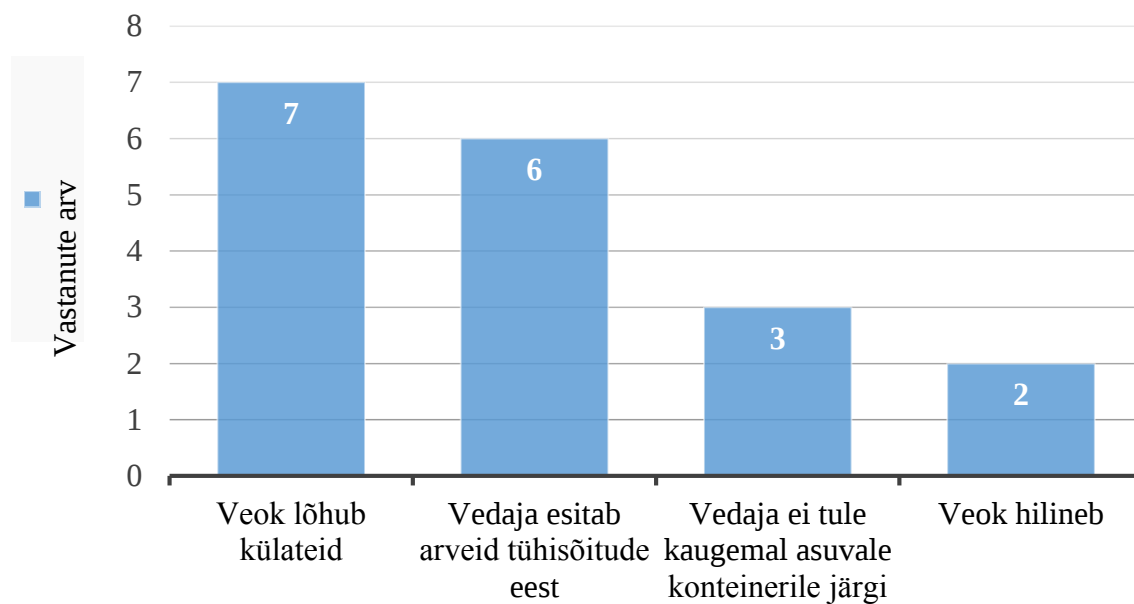

Joonis 4. Küsimus kui kasutate jäätmejaama/prügilat, siis mida sinna põhiliselt viite

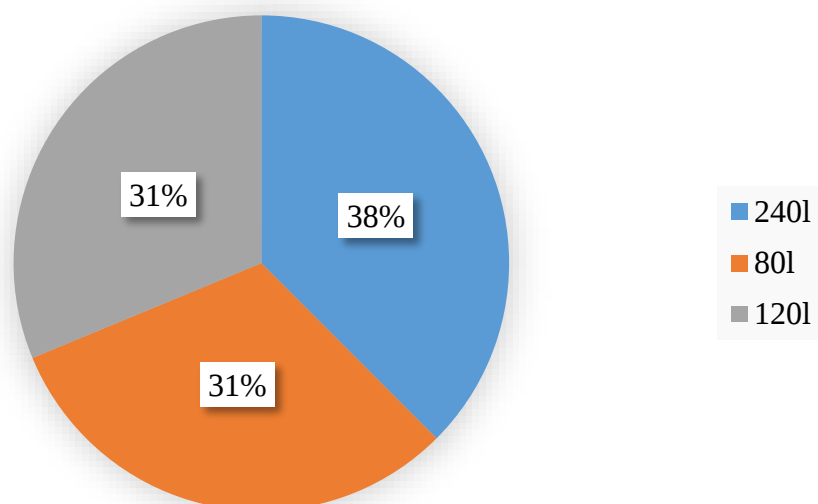
Küsimusele kas olete rahul olmejätmete veosagedusega, vastasid kõik kes on liitunud korraldatud jäätmeveoga, et nad on rahul praeguse veosagedusega. Jäätmevedaja veab Vaskrääma külas tekkinud jätmed veosagedusega üks kord kvartalis.

Küsimus jäätmekogumisel tekkivate häiringute osas, tõi välja mõne negatiivse asjaolu, seoses korraldatud jäätmeveoga Vaskrääma külas. Üldiselt vastati küsimustele tagasihoidlikult ja rahulolevalt. Küsimusega selgusid asjaolud, seitselt inimest häirib see, et prügiveok lõhub külateid, kuus elanikku väidab, et vedaja esitab tühisõitude eest arveid, kolmel majapidamisel on probleem, et veok ei tule kaugemal asuvale konteinerile järgi, see on ka üheks põhjuseks miks tekivad arved tühisõitude eest ning kahte majapidamist häirib veoki hilinemine (Joonis 5). Mõni elanik avaldas häiringut ka mitmele loetletud probleemile, veoki hilinemine ja sõiduteede lõhkumine. Nende probleemide lahendamisest kirjutatakse edaspidi.

Küsimuses kui suurt jäätmekonteinerit kasutate, jagunesid vastused enamjaolt kolmeks. Kuues majapidamises on 240 liitrine konteiner, viies elamus on 80 liitrine konteiner ning viies teises majapidamises omatakse 120 liitrist konteinerit (Joonis 6)

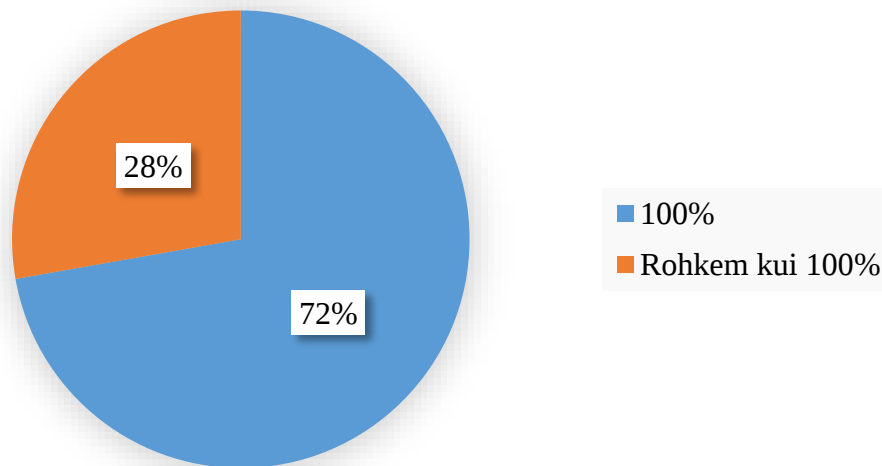

Joonis 5. Küsimus mis teid häirib jäätmekogumisel vedaja poolt

Joonis 6. Küsimus kui suurt jäätmekonteinerit kasutate

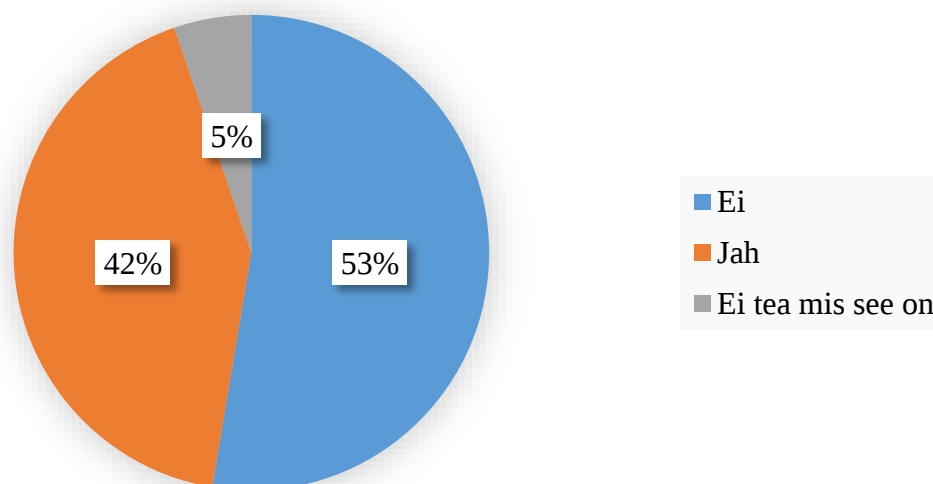
Küsimusele milline on konteineri täituvus tühjenduspäeval vastasid kõik kellel on jäätmekonteiner, et konteiner täitub tühjenduspäevaks täies ulatuses ehk 100% ning viies majapidamises tekib sama ajaga isegi rohkem jäätmeid kui konteiner mahutab. Seega 72% on hinnanud oma jäätmeteket õieti, kuid ülejäänud 28% mitte (Joonis 7) ja seetõttu peaksid nad oma jäätmeid sorteerima või soetama suurema konteineri, et vältida selle üle täituvust.

Joonis 7. Küsimus milline on konteineri täituvus tühjenduspäeval

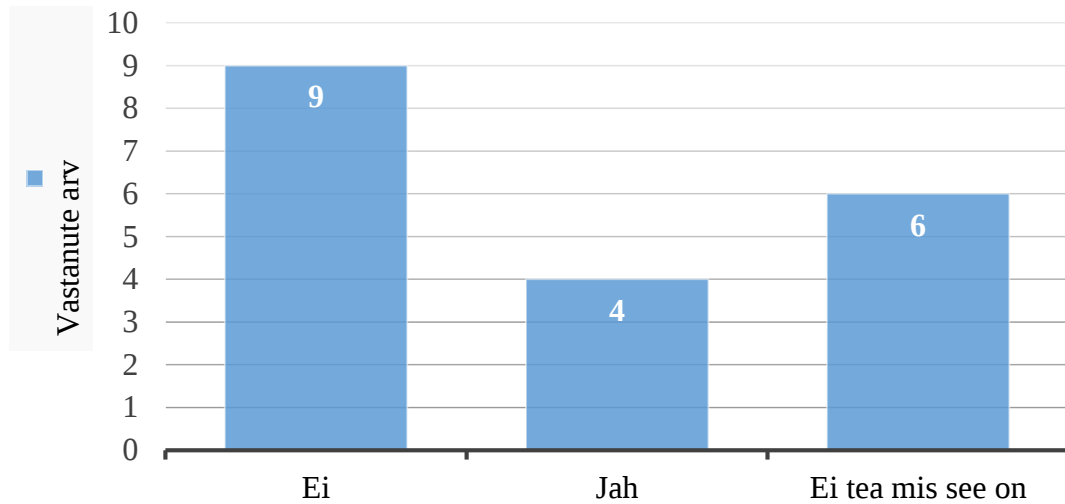
Küsimusele kas teate, mis on korraldatud olmejäätmete vedu vastas enamus ehk 18 elanikku küsimusele jaatavalt, ainult üks inimene vastas eitavalt. Eitav vastus võib olla tingitud sellest, et valla jäätmekava kohaselt on piirkonnas keskkonnateadlikus madal ja kõik ei ole harjunud või ei taha harjuda uuenenud jäätmekäitlus viisidega.

Küsimusele kas olete tutvunud valla jäätmehoolduseeskirjaga vastati järgnevalt. Kümme majapidamist ei ole valla jäätmehoolduseeskirjaga tutvunud. Kaheksa küsitletut on seda lugenud ning ühes majapidamises ei ole elanik teadlik sellisest dokumendist (Joonis 8).

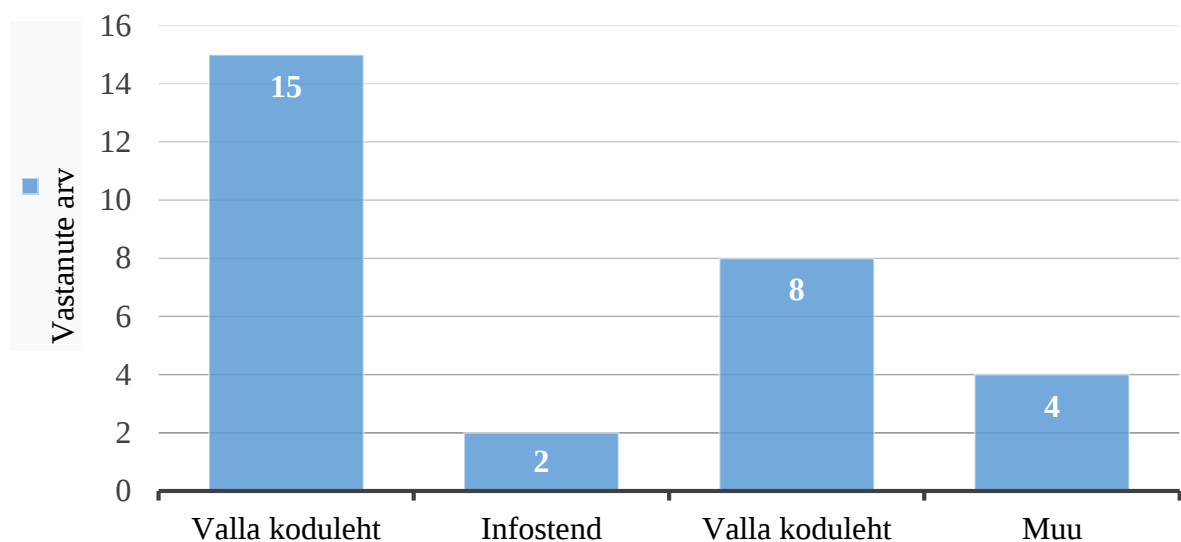
Joonis 8. Küsimus kas olete tutvunud valla jäätmehoolduseeskirjaga

Küsimusele kas olete tutvunud valla jäätmekavaga vastas neli küsitletud elanikku, et on tutvunud valla jäätmekavaga, üheksa vastas eitavalt ja 6 majapidamises ei teata sellise dokumendi olemasolust midagi (Joonis 9).

Joonis 9. Küsimus kas olete tutvunud valla jäätmekavaga

Küsimusele kus kohast saate valla kohta käivat jäätmealast infot vastati enamuses, et jäätmealane info saadakse valla lehest, teise variandina külastatakse valla kodulehte. Kahes majapidamises hangitakse infot stendide pealt ja neljas kohas pakuti muud varianti, nimelt siis kas Ragn-Sells AS koduleht või nendelt postkasti tulnud kirjad (Joonis 10).

Joonis 10. Küsimus kus kohast saate valla kohta käivat jäätmealast infot

3.2. Järeldused

Üldiselt toimib jäätmevedu Vaskräämas probleemideta ja elanikud on korraldatud jäätmeveo toimimisega rahul. Vajadusel kasutatakse ise Paikre prügilat kuna see asub kõige lähemal. Paljud küla majapidamised on kasutusel suvilatena ning seal puuduvad püsielanikud. Et suvilaomanik ei peaks jäätmevedajale tühisõitude eest maksma, saab ta taotleda korraldatud jäätmeveost, ajutise vabastus tõendi, mis tuleb esitada Paikuse vallavalitsusele heakskiitmiseks. Taotlus korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemise kohta on kättesaadav Paikuse valla kodulehel, blankettide alt. Taotlus on ühe leheline ja sisaldab põhi lahtreid: mitteliitunuks lugemise periood, põhjendused ja selgitused miks peaks kinnistu omanik saama vabastuse korraldatud jäätmeveost (Lisa 3). [15]

Suvilaid külastavate inimeste sõnul võtavad nad oma tekkinud jäätmed kilekotiga kaasa ning viskavad ära oma püsielukohas, jäätmekonteinerisse millel on sõlmitud leping jäätmevedajaga. Igasuguse info mis puudutab jäätmemajandust Vaskräämas, hangitakse erinevatest meedia/reklaam vahenditest- internet, ajalehed, infostendid ja muu. Jäätmevedaja veab kõikide inimeste jäätmeid, veosagedusega üks kord kvartalis. Vaskräämas veab korraldatud jäätmeveo raames elanike tekitatud jäätmeid aastani 2016 ainuõigusega Ragn-Sells AS. Üks kord aastas saavad küla elanikud oma tekkinud ohtlikud jäätmed ära anda kogumisringi raames, mil elanikud vabanevad enamasti elektroonikajäätmetest. Jäätmekava põhjal on Paikuse vallas ohtlike jäätmete vedajaks ettevõtte EcoPro AS ja Kesto OÜ [3].

3.3. Probleemid korraldatud jäätmeveoga

Uuringu analüüsist selgub, et probleemid Vaskrääma külas seoses korraldatud jäätmeveoga on olemas. Paljusid häirib veokite suurest massist põhjustatud teekatte halvenemine. Kuna Vaskrääma elanikud on kohustatud oma tekkinud olmejäätmed ära andma riigihanke võitnud jäätmevedajale, peab prügiauto küla teedel sõitma. Sellisel juhul saavad küla elanikud loota vaid vallas tehtavatele otsustele: võimalusel teeolusid parendada, lasta ehitada sõiduks kasutatavad teed parema kvaliteedi standardi järgi, nõuda väiksema massiga veokite kasutamist.

Suurem mure tekib külaelanikul siis kui jäätmevedaja esitab arve tühisõidu eest. Selline olukord tekib näiteks siis kui küla elanik on korraldatud jäätmeveo piirkonnas jäätmetekitajana arvel, kuid maja asub raskesti ligipääsetavas kohas. Kui konteinerile ligipääsemiseks tuleb ületada raskeveokiga halvasti läbitav tee, näiteks põllumaa või võsastunud tee, siis mõistagi pole võimalik

sellist teed raskeveokiga läbida (risk veokiga pinnasesse kinni jääda või veok lõhkuda) ning sellised majapidamised jäetakse teenindamata, kuid kontorist saadetakse arve automaatselt jäätme-tekijale. Siin tekibki konflikt jäätmevedaja ja külaelaniku vahel. Jääb järgi kaks varianti. Kas kinnistu omanik teeb koostööd jäätmevedajaga või läheb temaga vaidlustesse, lootes vabastust korraldatud jäätmeveost. Külas on autorile teada vähemalt üks juhtum, kus kinnistuomaniku ja jäätmevedaja vahel tekkis konflikt. Täpsemalt oli tegu olukorraga kus jäätmevedaja ei tulnud külaelaniku konteinerile põlluteed mööda järgi ja esitas tühisõiduvarveid. Vaidluses andis esimesena järele jäätmevedaja ja vabastas selle kinnistu omaniku jäätmeveo lepingust.

Uuringust selgus, et kõigil külaelanikel täitub jäätme-konteiner tühjenduspäevaks täies mahus ja paljudel isegi rohkem kui konteiner mahutada suudab. See on tingitud eelkõige jäätmeveosagedusest, mis on üks kord kvartalis, teisalt võib see olla tingitud elanikke hoolimatusest mitte jäätmeid parimal viisil käidelda. Külaelanikke küsitledes nad ei teinud sellest probleemi ja olid tol hetkel jäätmeveo sagedusega rahul. Seda võibolla soovi pärast majanduslikult kokku hoida, kuigi autori kogemuste põhjal võib öelda, et kui prügi antakse ära rohkem kui seda konteinerisse mahub, tuleb ka arve jäätmeveo kohta suurem. Piisab sellest kui konteineri kaas on märgatavalt praakil. Sellise olukorra puhul teeb jäätmevedaja konteinerist pildi ning selle perioodi eest arve võidakse esitada suurem kui muidu. Valla jäätmehoolduseeskirjas on öeldud, et konteinerid tuleb hoida puhtad ja terved ning korralikult suletud, see tähendab, et hooletult hoitud konteiner võib tekitada probleemi jäätmevedaja ja kinnistu omaniku vahel [4]. Ragn-Sells loeb ületäidetuks konteinerit, millesse on pandud selline kogus jäätmeid, et konteineri kaant ei ole võimalik sulgeda. Kaanesulgemist takistavad jäätmed loetakse konteineri mahtu ületavateks jäätmeteks (konteineri välised jäätmed). Sellisel juhul võetakse täiendav tasu lisateenuste hinnakirja järgi (Lisa 1). [14]

Täiendav lisa probleemidele tuli välja külavanemaga suheldes. Vaskräama külavanema sõnul on tekkinud küla inimestel häiringuid pika veosageduse tõttu. Soojade ilmadega põhjustab üle täitunud konteiner ebameeldivust: konteineri ümbrus hakkab ebameeldivalt lõhnama, konteinerite sisemus ja ümbrus meelitab ligi kahjureid. Sellist konteinerit on hooletult kasutatud. See on juba ebameeldiv mõlemale osapoolle (jäätmevedaja, kinnistuomanik) ja ilmselt on jäätmevedajal õigus sellise konteineri teenindamisest keelduda või võtta lisatasu. [16]

3.4. Parendus-ettepanekud

Analüüsid küla elanike häiringut seoses raskeveokite ja auklike või halvasti läbitavate sõiduteedega on lihtsat lahendust raske pakkuda. Nagu teada teedehitus ja selle korrashoid nõuab suuri rahasummasi projektide, tööjõu, masinate, materjalide jne. näol. Seega kui sõiduteede seisukord Vaskräämas kedagi tõesti väga häirib siis ei oska autor muud välja pakkuda kui pöördumist omavalitsuste poole kes teede seisukorra eest vastutust kannavad. Vald saab nõuda väiksema massiga veokite kasutamist või ehitada sõiduteed parema kvaliteedi standardi järgi. Autori enda kogemused küla teede olukorraga on rahulolevad.

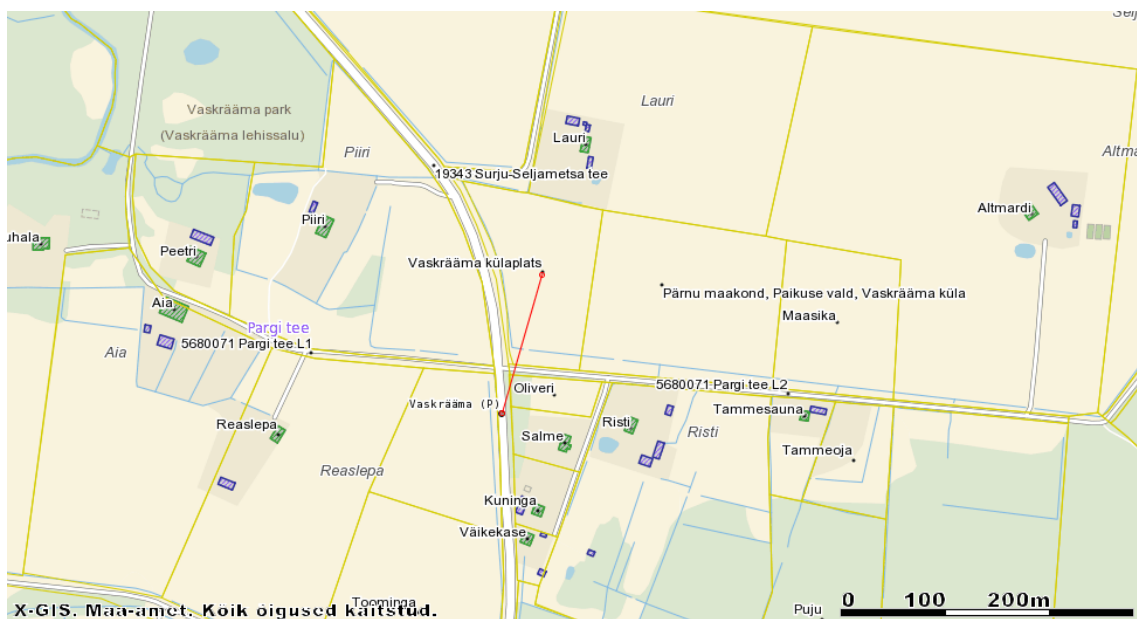
Jäätmevedaja poolt esitatud tühisõidu arvetega seotud probleemi saab lahendada mitmel viisil. Esiteks kui ligipääs küla elaniku krundile on raskendatud võib elanik ise jäätmevedajale vastu tulla ja hoiustada oma jäätme-konteinerit näiteks suure tee ääres või kohas kuhu prügiauto saab probleemideta ligi. Vahemaa konteineri ja elaniku kinnistu vahel peaks olema selline, et oleks võimalik säilitada kontroll konteineri üle, vastasel juhul võib keegi teine seda täitma hakata. Teine lahendus on jällegi elaniku enda teha, võimaldades ise enda kinnistule prügiauto ligipääs. Võsastunud tee puhul teha raietöid. Põllutee puhul tasandada omal jõul pinnast, muuta see läbitavaks. Enamus põlluomanikke omab rasketehnikat millega teed parendada peaks võimalik olema. Variant on vallalt abi paluda, et ehitada ja hooldada juurdepääsu teid. Viimane, kuid mitte eriti soovitatav lahendusvariant jääb enda jäätmete eest ise hoolt kanda. Olles algselt korraldatud jäätmeveoga kohustuslikult liitunud peab leidma tee kas läbi vaidluste või taotluse, et võimaldada endale väljastada tõend, mitteliitumise kohta, korraldatud jäätmeveost. See on soovitatav vaid kodanikele kes ei ela selles piirkonnas alaliselt ja omavad jäätmeveolepingut mujal kinnistul. Viimaseid saab nimetada suvilaomanikeks, kes vastavad tõendid jäätmeveost vabastuse kohta kohalikust omavalitsusest on taotlenud.

Vaskrääma külas puudub hetkel jäätmepunkt. Selle loomist peab autor kõige olulisemaks. Teadupoolest moodustab põhiosa tavalise prügikonteineri sisust, erinevad pakendid [17] ja oleks hea kui külas oleks jäätmepunkt, kuhu inimesed saaksid oma sorteeritud jäätmeid viia. See lahendaks probleemid nagu konteinerite üle täituvus tühjendus päevadeks ja ilmselt ka hooletult hoitud konteineri probleemi, mis enam ei põhjustaks ebameeldivusi, sest kui inimene sorteerib enamuse oma jäätmeid, siis ei ole tal seal konteineris suurt enam midagi ja ei peaks maksma lisa üle

täitunud konteineri pealt. Lisaks sorteerides oma jäätmeid võib tekkida elanikul võimalus koguda jäätmeid kõige väiksemasse konteinerisse, mille pealt on võimalik majanduslikult säästa.

Et Vaskräama elanikel oleks võimalik oma jäätmeid sorteerida, tuleb luua küla keskele jäätmepunkt, koos enim levinud jäätmeliigi konteineritega nagu paber ja papp ning segapakend. Vaskräama külas pakub autor välja sellise jäätmepunkti jaoks esialgselt kahte asukohta, küla keskel asuvat külaplatsi, kuhu elanikel ei tohiks olla raskusi oma sorteeritud jäätmete viimisel. Teine asukoht oleks Vaskräama bussipeatuse lähedusse. See asub küla läbiva peatee ääres ja sellest peaks iga küla inimene mööda käima või sõitma. Välja pakutud asukohti eraldab üksteisest vaid 100 meetrit ja kaugeim majapidamine jääb neist umbes kahe kilomeetri kaugusele. Asukohavalikul tuleb arvestada järgnevate punktidega: külaplatsile otsene juurdepääs veokiga hetkel puudub, bussipeatus on asfalteeritud sõidutee ääres, külaplatsi omanik on Paikuse vallavalitsus, bussipeatuse taguse maa omanikuks võib olla keegi teine [18], mõlemad kohad vajavad konteinerite hoiustamiseks platsi osalist asfalteerimist või muud moodi pinnasekatte muutmist. Et jäätmepunkti kasutaksid vaid küla elanikud on soovitatav ehitada konteinerite hoiustamiseks jäätmemaja (linnades näeb selliseid lahendusi korterelamute kõrval), mis on suletav võtme või mõne muu lahendusega (pult, mobiil, kaart).

Joonisel 11 on suurendatult Vaskräama küla kesk-osa, see tähendab, et küla tegelikud piirid jäävad joonise ulatusest välja. Vaskräama külaplats ja bussipeatus on ühendatud omavahel punase joonega.

Joonis 11. Vaskräama küla keskosa. [19]

Viimane parendusettepanek lahendab hea toimimise korral mitu probleemi korraga. On variant, et jäätmepunkti kaasatakse samuti kõik segaolmejäätmed. Selline süsteem saab toimida järgnevalt: kohalik omavalitsus kehtestab igale elanikule teatava maksu, näiteks kaks eurot kuus ja selle eest viiakse nende jäätmed kogumispunktist ära. Miinusena võib selline süsteem kaasa tuua uued probleemid, näiteks kui jäätmepunkti hakatakse tooma igasugust prügi, mis sinna ei sobi ja seda suurtes kogustes. Et uusi probleeme ei tekiks, tuleb jäätmepunktile rakendada seadmed, mis võimaldavad kontrollida jäätmekäitlust jäätmepunktis. Näiteks videovalve ja isikustatud kiibid, et oleks näha kes jäätmeid töö ja millistes kogustes. Selline süsteem on võimeline lahendama kõik häiringud või probleemid millest on eelnevalt kirjutatud: tühisõiduarved, jäätmeveok ei pääse konteinerile ligi, veok hilineb, veok lõhub küla teid, konteinerite üle täituvus ja pikk jäätmeveosagedus.

KOKKUVÕTE

Käesoleva lõputöö eesmärk on uurida korraldatud jäätmeveo toimimist Vaskrääma külas. Vaskrääma on väike küla Pärnumaal, Paikuse vallas. Elanike arv on 2015 a. seisuga 86 ja Paikuse vallavalitsuse andmetel on külas 32 majapidamist, neist umbes 10 on suvilad, kus alalisi elanikke ei ela, ühtegi korterelamut ei ole. Vaskrääma küla on liidetud korraldatud jäätmeveoga.

Korraldatud jäätmevedu loodi selleks, et liita kõik jäätmetekitajad selle korraldusega ja et oleks tagatud jäätmete parimal viisil käitlemine. Paikuse valla jäätmekavas on kirjutatud piirkonna probleemidest (madal keskkonnateadlikkus, puudulik keskkonnajärelevalve, sorteerimisvõimaluste vähesus) ja põhilistest eesmärkidest, mis parendaks piirkonnas jäätmekäitlust. Autor leiab, et jäätmekäitlus Vaskräämas on juba parenenud tänu korraldatud jäätmeveo kehtestamisele. See korraldus on tõstnud inimeste keskkonnateadlikkust ja parendanud jäätmete käitlemist. Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjas kirjutatakse kuidas säilitada vallas puhas ja tervislik elukeskkond ja kuidas iga selle piirkonna elanik peaks enda tekitatud jäätmete eest hoolt kandma.

Lõputöö praktilises osas viib autor läbi uuringu, eesmärgiga luua ülevaade küla jäätmekäitlusest. Sellest järeldub, et üldiselt korraldatud jäätmevedu Vaskräämas toimib, elanike jäätmed viiakse ära jäätmeveosagedusega üks kord kvartalis, ohtlikke jäätmeid kogutakse üks kord aastas kogumisringil, jäätmevedu korraldab Ragn-Sells AS aastani 2016, elanikud sorteerivad eelisjärjekorras neid jäätmeid millel on kohene rahaline väärtus (panditaara ja metall) ning vähem sorteeritakse jäätmeid, mis ei ole korraldatud jäätmeveoga hõlmatud, igasugune info jäätmemajanduse kohta hangitakse erinevatest meedia või reklaam vahenditest (internet, ajalehed).

Uuringust selgub, et Vaskrääma jäätmekäitlusest ei puudu ka probleemid. Näiteks elanikke häirib jäätmeveoki hiline mine ja et veok lõhub külateid. Probleemidena avaldusid asjaolud, et jäätmevedaja ei tule kaugemal asuvale konteinerile järgi ja esitab tühisõidu arveid. Harva jäätmeveosageduse tõttu täituvad konteinerid üle mahu ja põhjustavad ebameeldivust ning jäätmete sorteerimis-võimalused on piiratud.

Kõikidele probleemidele pakub autor välja omapoolsed parendus ettepanekud. Enamasti saab häiringutest ja probleemidest vabaneda, tehes koostööd kõikide osapooltega, näiteks hoiustada oma konteinerit sellises kohas kuhu jäätmevedaja saab probleemideta ligi ja parendada kinnistu juurdepääsu teede olukorda. Kõige olulisema lahendusena peab autor vajalikuks jäätmepunkti loomist, et küla elanikel oleks võimalik oma sorteeritud jäätmed ära anda ja seeläbi vabaneda probleemist, konteineri üle täituvus. Lisaks tekitab see võimaluse majanduslikult säästa, sest kui inimene sorteerib kõik oma jäätmed, ei pruugi tal enam konteinerisse midagi jääda ja seetõttu võib tekkida võimalus vahetada suur konteiner väiksema vastu. On võimalik, et jäätmepunkti kaasataks ka kõikide küla elanike segaolmejäätmed, mis hea toimimise korral on võimeline lahendama kõik häiringud ja probleemid korraldatud jäätmeveoga Vaskräämas. Lõpetuseks saab öelda, et jäätmehooldus valdkonnas võib alati leida vigu, mis põhjustavad probleeme, kuid ei ole olemas lahendamatu olukordi.

SUMMARY

WASTE MANAGEMENT IN VASKRÄÄMA VILLAGE

The present graduation thesis is dealing with waste management issues. The purpose of the graduation thesis is to examine how the waste collection is organized in Vaskrääma, to give an overview of the existing waste collection system with its strong and weak sides. The thesis also deals with contentment of the citizens and tries to find out the weak points that need some improvement actions. Vaskrääma is a small village located in Paikuse parish in Pärnu County, its population is 86 people (2015). According to the data from Paikuse parish, the village comprises 32 private households, including 10 summer cottages with no permanent inhabitants. Vaskrääma is included in the organized waste collection system.

The organized waste collection program was established with the purpose of involving all households and to guarantee that the wastage are treated in the best possible way. The waste handling program of Paikuse parish describes the main problems of the region (weak environmental awareness of citizens, inadequate environmental supervision, shortage of waste sorting possibilities) as well as the objectives for improving the waste handling system (increasing environmental awareness of local citizens, intensifying environmental supervision, decreasing the amounts of waste and increasing the percentage of recycling). The author of this graduation thesis is convinced that handling of waste products in Vaskrääma has already improved due to the organized waste collection program which has increased the environmental awareness and improved the handling of waste products. The waste handling regulation of the local municipality describes methods and ways for preserving clean and healthy environment and how every citizen of the region is responsible for his own waste products.

In the practical section of the current thesis, the author describes a survey research in Vaskrääma with the purpose of getting a complete picture of waste handling situation. The survey reveals the following: the organized waste handling system is operating efficiently and the citizens are contented with it, the waste products are collected on quarterly basis. The hazardous waste products

are collected once a year. The waste handling company until 2016 is Ragn-Sells AS. The citizens primarily sort the waste products that have immediate cash value (returnable packages, metal). The waste products not covered with the waste collection program are sorted less frequently. The information about the waste management system is obtained via media or advertising channels (internet, newspapers).

The survey reveals the following problems: the citizens are disturbed by the delayed waste collection; the weight of the waste truck damages driveways; the waste containers become overloaded which causes unpleasant problems in warm weather (odor, pests). In some cases the waste truck has no access to the container and invoices for the service unable to provide.

The author of the graduation thesis is proposing the following actions for solving the problems and improving the waste handling system: the citizens may ask the parish administrations to establish weight limits for dump trucks or increasing the quality standards of village roads; the household owner whose container is not easily accessible (e.g. because of an agricultural or overgrown road) should keep his waste container in a place that can be accessed by a dump truck (close to the main road). Secondly, a household owner himself can improve the quality of his driveway or ask the parish administration for support. Thirdly, a household owner who uses his premises only for a short period of a year may ask the parish administration for exemption from the obligatory waste collection commitment. Overloaded container issue can be resolved by either sorting the waste products or by obtaining a larger container. A waste collection centre in the middle of the village would also help the citizens to sort their waste. Such collection centre would also receive all mixed waste items from the citizens. The author of the graduation thesis is convinced that the above-mentioned improvement proposals would help to solve all problems that were revealed during the survey research.

VIIDATUD ALLIKAD

- [1] Eesti Keskkonnateenused, „Korraldatud jäätmeveo üldinfo,“ [Võrgumaterjal]. Available: http://keskkonnateenused.ee/admin/upload/Failid/Infomaterjalid/KOJV_ULDINFO.pdf. [Kasutatud 4. aprill, 2015]
- [2] Jäätmeseadus, 2004.
- [3] Tori, Tahkuranna, Surju ja Paikuse valla ning Sindi linna jäätmekava 2010-2014, 2009.
- [4] Paikuse valla Jäätmehoolduseeskiri, 2010.
- [5] Paikuse vald, „Õigusaktid,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.paikuse.ee/oigusaktid4>. [Kasutatud 9. aprill, 2015]
- [6] Pärnu Postimees, „Suurekase pere valmistub Vaskräamas kartulipanekuks,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://pluss.parnupostimees.ee/830068/suurekase-pere-valmistub-vaskraamas-kartulipanekuks>. [Kasutatud 4. aprill, 2015]
- [7] Paikuse vald, „Rahvastik seisuga 01.01.2015,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.paikuse.ee/rahvastik>. [Kasutatud 4. aprill, 2015]
- [8] Google maps, „Asukohakaart,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.google.ee/maps/place/Vaskr%C3%A4%C3%A4ma,+86606+P%C3%A4rnu+maakond/@58.322074,24.5541174,11z/data=!4m2!3m1!1s0x46ecfa70728c3501:0x9af2d2cbd8f563d6>. [Kasutatud 7. aprill, 2015]
- [9] Külavanema statuut, 2013.
- [10] Paikuse vald, „Ametnikud,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.paikuse.ee/ametnikud3>. [Kasutatud 9. aprill, 2015]
- [11] Ragn-Sells, „Korraldatud jäätmevedu: Surju-Tori-Paikuse-Tahkuranna-Sindi,“ [Võrgumaterjal]. Available: http://www.ragnsells.ee/public/files/kojv_sindi_surju_tori_paikuse_tahkuranna.pdf. [Kasutatud 4. aprill, 2015]
- [12] Pärnu linn, „Jäätmemajandus,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.parnu.ee/?id=2529>. [Kasutatud 4. aprill, 2015]

- [13] Delfi, „Ohtlike jäätmete kogumisring on 8. septembril,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://eesti.delfi.ee/parnumaa/elu/ohtlike-jaatmete-tasuta-kogumisring-on-8-septembril?id=56913022>. [Kasutatud 7. aprill, 2015]
- [14] Surju, Tori, Paikuse, Tahkuranna vald, Sindi linn, „Jäätmekäitlusteenuse hinnakiri,“ [Võrgumaterjal]. Available: http://www.ragnsells.ee/public/files/hinnakiri_sindi_surju_tori_paikuse_tahkuranna.pdf. [Kasutatud 4. aprill, 2015]
- [15] Paikuse vallavalitsus, „Taotlus korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemiseks,“ [Võrgumaterjal]. Available: <http://www.paikuse.ee/documents/876155/2777404/JK+mitteliitunuks+lugemise+taotlus+lisa+1.pdf/39502188-5d22-44e4-ba82-78eccd3e123e>. [Kasutatud 4. aprill, 2015]
- [16] A. Lorents, Vaskräama külavanem. [intervjuu] 14. november, 2014.
- [17] Eraldi kogutud paberi- ja pakendijäätmete ning elektroonikaromu koostise uuring, „Eestis tekkinud segaolmejäätmete,“ SEI, [Võrgumaterjal]. Available: <http://seit.ee/publications/4490.pdf>
- [18] Eesti spordiregister, „Vaskräama külaväljak,“ [Võrgumaterjal]. Available: <https://www.spordiregister.ee/ehitised.php?eh=1615>. [Kasutatud 9. aprill, 2015]
- [19] Maa-amet, „Vaskräama küla keskosa,“ [Võrgumaterjal]. Available: http://xgis.maaamet.ee/xGIS/XGis?app_id=ADSAVALIK&user_id=at&bbox=539979.413037069,6463250.71775167,541062.190864158,6463834.61240636&setlegend=SADS4_80=1,FADS0804=1&LANG=1. [Kasutatud 9. aprill, 2015].

Lisad

Lisa 1. Jäätmekäitlusteenuse hinnakiri Surju-Tori-Paikuse-Tahkuranna-Sindi [14]

Jäätmeliik	Mahuti tüüp	Graafikujärgne tühjendus	Graafikuväline tühjendus (tellimisel)	Konteineri rent (kuu)	Konteineri müük (uus)
Olmejäätmed	kuni 80 l	2,40 €	2,42 €	2,40 €	46,80 €
	kuni 140 l	3,12 €	3,16 €	2,76 €	46,80 €
	kuni 240 l	3,60 €	3,64 €	3,12 €	58,80 €
	kuni 370 l	3,72 €	3,76 €	3,60 €	92,40 €
	kuni 600	4,20 €	4,25 €	4,80 €	183,60 €
	kuni 800 l	4,56 €	4,61 €	6,00 €	210,00 €
	kuni 1500 l	7,20 €	7,27 €	12,00 €	510,00 €
	kuni 2500 l	13,20 €	13,33 €	18,00 €	696,00 €
	kuni 4500 l	15,60 €	15,76 €	24,00 €	900,00 €

Lisateenused

Teenus	Ühik	Hind
Konteineri paigaldamine, vahetamine või äratoomine * (äratoomine KOJV lõppedes tasuta)*	kord	26,84 €
Ratastel kuni 800-liitrise konteineri käsitransport jäätmeveokini (11-25m veoki võimalikust peatumiskohast), kord	kord	0,01 €
Ratastel kuni 240-liitrise konteineri käsitransport jäätmeveokini (26-50m veoki võimalikust peatumiskohast), kord	kord	0,01 €
Luku (sh värava, jäätmemaja või tõkkepuu) avamine/ sulgemine	kord	0,01 €

Teenus	Ühik	Hind
võtmega, puldiga, kaardiga, mobiiltelefoniga jms) 1lukk		
ASSA tabalukk kodeeritud Ragn-Sells'i võtmega**	tk	0,01 €
Teistkordne või korduv jäätmekäitluslepingu või veograafiku paber kandjal postitamine	kord	0,01 €
Kogumisvahendi graafikuväline tühjendamine	kord	0,01% vastava mahuti tühjendus- hinnast kõrgem
Suurjäätmete vedu, m ³	1m ³	0,01 €
Konteinerivälised jäätmed (kuni 100 l kott)***	1m ³	0,01 €
Pakendikoti saatmine posti teel	tükk	0,97 €
Kogumisvahendi kõrval olevate segaolmejäätmete käitlemine kuni 10 kg	kord	0,01 €
Mahuti puhastamise hind 80l-800l	kord	66,66 €
Mahuti puhastamise hind 1,5m ³ - 4,5m ³	kord	79,74 €

Lisatasu

Rakendatakse klientidele, kes ei täida korraldatud jäätmeveo tingimusi.

Kirjeldus	Ühik	Hind
Tühisõit objektile	kord	Vastavalt kogumismahuti tühjendushinnale

Lisa 2. Ragn-Sells AS info korraldatud jäätmeveo kohta Surju-Tori-Paikuse-Tahkuranna-Sindi [11]

KJV periood	01.03.2013 – 29.02.2016
Jäätmeliigid	□ Olmejäätmed (OP)
Miinimumpakett	Eraisik – 80 l OP konteiner Äriklient – 80 l OP konteiner Korterelamu – 80 l OP konteiner
Jäätmeveost vabastuse andmise õigus	Sindi linn - Sirli Pedassaar-Annast, linnaaednik, tel, 445 1891 e-post sirli.pedassaar@sindi.ee Paikuse vald - Reet Jalakas, keskkonnaspetsialist, tel +372 514 4559, e-post reet.jalakas@paikuse.ee Surju vald - Andrus Lillemaa, maanõunik, tel +372 526 6795, e-post maanounik@surju.ee Tori vald - Enn Mäesalu, keskkonna-maanõunik, tel +372 534 71 865, e-post enn.maesalu@torivald.ee Tahkuranna vald - Alar Vahtra, ehitus- ja kommunaalnõunik, tel +372 5300 6898, e-post alar@tahkuranna.ee
Nõutud tühjendussagedused	Sindi linn - eramute juures 1 kord nelja nädala tagant, korterelamute juures 1 kord nädalas Paikuse vald - tiheasustusega alal 1 kord 4 nädala tagant, korterelamutes 1 kord kahe nädala tagant, hajaasustuses vähemalt 1 kord 12 nädala tagant Surju vald - tiheasustusega alal (vähemalt 10 üksteisega piirnevat elumumaa sihtotstarbega katastriüksust) 1 kord 4 nädala tagant, hajaasustuses vähemalt 1 kord 12 nädala tagant Tori vald - tiheasustusega alal vähemalt 1 kord 4 nädala tagant hajaasustuses vähemalt 1 kord 12 nädala jooksul Tahkuranna vald - tiheasustusega alal Võiste alevikus 1 kord 4 nädala tagant; hajaasustuses Leina, Metsaküla, Lepaküla, Tahkuranna ja Piirumi külas, (v.a. Tahkuranna suvilapiirkonnad), 1 kord 12 nädala tagant; endistes nn suvilakooperatiivides perioodil 1.aprillist 1.oktoobrini 1 kord 4 nädala tagant;

	hajaasustusega Uulu, Laadi ja Reiu külates 1nelja nädala tagant, kui vallavalitsus ei ole teinud erandit, et 1 kord 12 nädala tagant
KOJV erisused/kohustus ed	Konteineriväliseid lahtiseid jäätmeid veab Ragn-Sells kliendi tellimuse esitamisel Jäätmemahutite paigaldus/äratoomine – tasuta – ühe kuu jooksul KOJV algusest 01.03.2013 ning KOJV lõpetamisel, muul ajal vastavalt kehtivale hinnakirjale
Lubatud veoaeg	7.00 - 22.00 E-R
Kohaliku omavalitsuse andmed	Sindi Linnavalitsus, Pärnu mnt 12, Sindi, Pärnumaa 86705 Paikuse Vallavalitsus, Pärnade pst 11, Paikuse, Paikuse vald, Pärnumaa 86602 Surju Vallavalitsus, Surju küla, Surju vald, Pärnumaa 86401
	Tori vallavalitsus, Selja mnt 2, Tori küla, Tori vald, Pärnumaa 86801 Tahkuranna Vallavalitsus, Uulu küla, Tahkuranna vald, Pärnumaa 86502
Kohaliku omavalitsuse kontaktisik	Sindi linn - Sirli Pedassaar-Annast, linnaaednik, tel, 445 1891 e-post sirli.pedassaar@sindi.ee Paikuse vald - Reet Jalakas, keskkonnaspetsialist, tel +372 514 4559, e-post reet.jalakas@paikuse.ee Surju vald - Andrus Lillemaa, maanõunik, tel +372 526 6795, e-post maanounik@surju.ee Tori vald - Enn Mäesalu, keskkonna-maanõunik, tel +372 534 71 865, e-post enn.maesalu@torivald.ee Tahkuranna vald - Alar Vahtra, ehitus- ja kommunaalnõunik, tel +372 5300 6898, e-post alar@tahkuranna.ee
Hinnakiri	http://www.ragnsells.ee/public/files/hinnakiri_sindi_surju_tori_paikuse_tahkuranna.pdf

Lisa 3. Paikuse Vallavalitsus taotlus korraldatud jäätmeveoga mitteliitunuks lugemiseks [15]

Jäätmevaldaja andmed			
Jäätmevaldaja nimi			
Aadress			
Telefon, faks, e-post			
Kontaktisik			
Korraldatud olmejäätmeveoga mitteliitunuks lugemise periood			
Soovitav	mitteliitunuks	Algus Lõpp lugemise aeg	
Korraldatud olmejäätmeveoga mitteliitunuks lugemise põhjendus			
Jäätmevaldajale kuuluv kinnistu ei ole alaline elukoht ja jäätmeid ei tekitata			
Jäätmevaldaja ei ela teatud perioodil kinnistul ja seal majandustegevust ei toimu			
Jäätmeveoki ligipääs kinnistule on teeolude tõttu alaliselt või ajutiselt takistatud			
Selgitus:			
Postiaadress (lisavad need jäätmevaldajad, kes taotlevad vabastust põhjendusel, et kinnistu pole alaline elukoht)			
Taotleja allkiri:			
Kuupäev:			